

Operatie Noorder-Randstad

In 2008 werd in de NRC een artikel van onze hand gepubliceerd over het ontstaan van Ne3land: Randstad, Noorderland en Zuiderland [Zie Archief]. Nu bijna een decennium later vragen wij ons in dit artikel af of deze regionale driedeling heeft plaatsgevonden respectievelijk bezig is.

Op dit moment staat de EU als bestuurlijke structuur zwaar onder druk met name door de opkomst van sterk nationalistisch georiënteerde populistisch-politieke bewegingen, die met deze opvattingen nieuwe vraagstukken als vluchtelingenopvang en inpassing Islamitische levensovertuigingen willen aanpakken. Of dit nieuwe soort nationalisme ook stevig genoeg is om de ruimtelijke ontwikkeling zoals bovengenoemde regionalisering tegen te houden lijkt niet waarschijnlijk. Sterker nog: er is, als je goed kijkt, een uitbreiding over de grenzen van Ne3land aan de gang. Was in 2008 al duidelijk dat Noorderland zich vooral richtte op Noord-Duitsland en Scandinavië; intussen is deze tendens naar grensoverschrijdende regionalisering nog toegenomen zoals met Maastricht, Aken, Luik en Hasselt in Zuiderland. De huidige ontwikkeling van Randstad Holland en Utrecht is door Brabantstad als brug naar de Vlaamse Vierhoek en Rijssel in een versnelling gekomen door de vorming van de grootste stedelijke regio van de EU: de Waaierstad met ca 15 mln inwoners [zie Archief: Herfstnummer 2016 van het kwartaaljournaal]. Zo ontstaat stap voor stap een nieuw Ne3land over de grenzen heen.

=Nieuw Ne3land

De verlegging van het nationale accent naar dit Nieuw Ne3land kan het begin inluiden van de opbouw van de Nieuwe EU. Waaierstad, Noorder-Randstad (inclusief de metropoolregio Bremen/ Oldenburg), RheinRuhr, RheinMain en Le Grand Paris Francilienne vormen de natuurlijke volgende fase in de vorming van het westelijk deel van de EURandstad. Ondanks of misschien juist wel dankzij de recente Brexit zal tot de vorming van zoiets als een Noordzee-Unie van Groot Brittannië samen met Noorwegen, Denemarken, Noord Duitsland, Nederland en België zijn beslag krijgen, mogelijk sneller dan alom wordt verwacht - mits voor een pragmatische insteek wordt gekozen. De oostelijke en zuidelijke metropoolregio's in Duitsland vormen de basis van de beide overige delen van EURandstad, dit alles met de driehoek Hannover, Wenen en Stuttgart als Groen Hart.

Noorder-Randstad kan zeker wat het Nederlandse deel betreft nog een speciale rol toebedeeld krijgen door nog in deze eeuw een groot aantal inwoners van de huidige Randstad te herhuisvesten ten einde daar de stedelijke druk te ontlasten om zo de toenemende wateroverlast beter het hoofd te kunnen bieden. Op dit moment hebben de Noordvleugel van de Randstad (Noord Holland, Flevoland en Utrecht) en de Zuidvleugel

(Zeeland en Zuid Holland) beide ca 4 miljoen inwoners. In Zeeland is al enige tijd sprake van bevolkingskrimp. In Zuid-Holland is er dankzij ondermeer toestroom van vluchtelingen en de trek naar de grote steden en ondanks krimp in een flink aantal landelijke gebieden sinds kort zowaar weer sprake van groei. De Noordvleugel van de Randstad kent een beduidend sterkere groei en nauwelijks krimp, hoogstens aan de uiterste randen.

= Herhuisvesting

De ruimtelijke structuur van Zeeland/ Zuid Holland zal deze eeuw ingrijpend gaan veranderen. De havengebonden werkgelegenheid zal drastisch teruglopen vooral onder invloed van de energie transformatie van koligas naar electriciteit. Zonnecollectoren, windmolens zullen in de door allerlei maatregelen verminderende behoefte aan energie gaan voorzien. De nieuwe werkgelegenheid met name op ICT-gebied zal minder voorkeurslocaties kennen. Dat maakt verschuivingen in het verstedelijkingspatroon geo-economisch gezien steeds opportuner. Het zwaartepunt van de verstedelijking zou in dit verband best verschoven kunnen worden naar locaties die waterstaatkundig op termijn minder kwetsbaar blijken te zijn dan de huidige Randstad.

Laten we eens fictief aannemen dat in de resterende decennia van deze eeuw het inwoneraantal in Zeeland/ Zuid Holland wordt teruggebracht van 4 naar 3 miljoen en stel dat de natuurlijke krimp al ca 200.000 inwoners minder oplevert, dan betekent dat per jaar circa 10.000 inwoners een andere locatie dienen te vinden. Dat zou in geval van een exodus naar Noorder-Randstad betekenen dat daar jaarlijks ca 4.000 nieuwe woningen nodig zijn: bijvoorbeeld 2.000 woningen extra in Groningen - Assen en 2.000 in Zwolle - Twente. Niet alleen bekende getallen uit de Groeikern- respectievelijk Vinex-periode uit de 20e eeuw, maar ook op dit moment zelfs geen ongebruikelijke hoge aantallen in de grote steden van de Randstad. Kortom geen onmogelijke opgave, zeker als de periode tot 2020 wordt gebruikt om een aangepaste structuurvisie voor Noorder-Randstad te maken. Wie op de kaart kijkt, kan Noorder-Randstad zien als een spiegelbeeld van de Randstad met Zwolle als Utrecht, Twente als Rotterdam - Den Haag en Groningen als Amsterdam. Sleutelprojecten zijn de aanleg van een hoogwaardig openbaar vervoer en gelet op het na te streven inwoneraantal zal dit in Twente een metrostelsel dienen te worden. De verdere uitbouw van de TU in Drienerlo zal op het programma moeten komen te staan. Toch zal het grootste deel van de activiteiten op lokaal en regionaal niveau moeten worden ontwikkeld.

=Potenties

Duidelijk is wel dat de herhuisvestingsstroom uit de Randstad niet vanzelf op gang komt. Er zal gestimuleerd moeten worden en een krimpscenario voor de Randstad zal noodzakelijk blijken. Ten slotte zal ook de Nieuwe Noorder-Randstad inclusief Bremen en delen van Nedersachsen (Bremen/ Oldenburg samen met Osnabrück en Münster) tot een goed samenwerkende interstedelijke configuratie moeten worden gesmeed in de komende decennia als onderdeel van de grote EURandstadWest. Over de vooruitzichten daarop en de potenties van de - met name economische - dynamiek tussen de diverse onderdelen van

deze Noorder-Randstad *in statu nascendi* handelt het hoofdartikel in het zomernummer van het kwartaaljournaal.